

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

09.06.2023. Nr. 1-5/152

**Valsts izglītības satura centra
vadītājai Lienei Voronenko**

Informācijai Izglītības un zinātnes ministrijai

Par zinātniskā kalkulatora iegādi

Atbilstoši Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punktam viena no tiesībsarga funkcijām ir jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu. Tiesībsargs ir konstatējis trūkumus Izglītības likuma [1. panta](#) 12.⁵ punkta “n” apakšpunkta un [58. panta](#) piemērošanā saistībā ar centralizēto eksāmenu matemātikā 9. klasēm norisi.

Šogad katram 9. klases skolēnam centralizētā matemātikas eksāmena uzdevumu atrisināšanai bija nepieciešams zinātniskais jeb gudrais kalkulators. Sabiedriskie mediji informēja sabiedrību, ka kalkulatori ir individuālie mācību piederumi, tādēļ tie jāiegādājas skolēnu vecākiem.¹ Šādu skaidrojumu medijiem sniedza Valsts izglītības satura centra Vērtēšanas un analītikas departamenta direktors Normunds Rečs.²

Vecāku (personu, kas realizē aizgādību) pienākums ir savu materiālo iespēju robežās nodrošināt sava bērna izglītošanai nepieciešamos šā likuma 1. panta 12.⁵ punkta “n” apakšpunktā minētos individuālos mācību piederumus.³

Izglītības likuma 1. panta 12.⁵ punkta “n” apakšpunktā ir noteikts termina “individuālie mācību piederumi” skaidrojums: “individuālie mācību piederumi (izglītojamo personiskās lietošanas priekšmeti un materiāli, kuri tiek izmantoti kā mācību līdzekļi vai saistībā ar mācību iespēju nodrošināšanu: kancelejas piederumi, apģērbs un apavi, atsevišķu mācību priekšmetu (sports, mājturība un tehnoloģijas u. c.) obligātā satura apguvei nepieciešamais specifiskais apģērbs, apavi un higiēnas piederumi, materiāli, kurus izmantojot mācību procesā skolēns rada priekšmetu vai produktu savām vajadzībām).”

Ja kalkulators piederētu pie kancelejas piederumiem, tad tas būtu uzskatāms par individuālo mācību piederumu. Kancelejas piederumu uzskaitījums tiesību normās nav noteikts. Parasti ar kancelejas piederumiem saprot tādas lietas kā klade, burtnīca, dzēšgumija, līmes zīmulis, parastais zīmulis, pildspalvas, lineāls, vāciņi u.tml. Aplūkojot

¹ [Aizvadīts matemātikas eksāmens 9. klasēm: piekerts viens špikotājs](#)

² [Vecāki sašutuši par prasību 9. klases skolēniem eksāmenam nodrošināt zinātnisko kalkulatoru](#)

³ [Izglītības likuma 58. panta trešā daļa](#)

tirdzniecības vietu preču kategorijas, secināms, ka kalkulators tiek tirgots gan biroja tehnikas sadaļā⁴, gan kancelejas preču sadaļā.⁵

Tiesībsarga ieskatā kalkulators, ko lieto matemātikā, fizikā, ķīmijā un ekonomikā, pieder pie Izglītības likuma 1. panta 12⁵ punkta “k” apakšpunktā noteiktajiem mācību tehniskajiem līdzekļiem: “(mācību procesā un saziņā izmantojamās tehniskās ierīces, tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, iekārtas, robotikas detaļas un programmatūras, tai skaitā izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām paredzētās tehniskās ierīces, iekārtas un programmatūras)”. Mācību līdzekļi, kas nav individuālie mācību piederumi, ir jāpērk izglītības iestādei no sava budžeta līdzekļiem. Taču arī visi individuālie mācību piederumi nav jāpērk vecākiem par saviem līdzekļiem.

Lai veicinātu vienotu izpratni par normatīvajos aktos ietvertu tiesisko regulējumu individuālo mācību piederumu nodrošināšanā, Izglītības kvalitātes valsts dienests kā izglītības procesa uzraudzības iestāde ir sniedzis viedokli un ieteikumus par individuālo mācību piederumu nodrošināšanu. Viedoklis bija izstrādāts, Izglītības un zinātnes ministrijas, Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja un Valsts izglītības satura centra pārstāvjiem vienojoties par kopīgu viedokli:

“Ievērojot bezmaksas izglītības principu⁶ un izglītības iestādē īstenojamo izglītības programmu izmaksās ietveramos izdevumus mācību līdzekļu iegādei⁷, izglītības iestādei nav pamata izglītojamā likumiskajiem pārstāvjiem (turpmāk – vecāki) pieprasīt nodrošināt visus izglītības programmas apguvei nepieciešamos individuālos mācību piederumus.”⁸

Saskaņā ar sniegto skaidrojumu izglītības iestādei jānodrošina tie individuālie mācību piederumi, bez kuru esības izglītojamais nevar apgūt mācību priekšmetu obligāto saturu. Izglītības kvalitātes valsts dienesta skaidrojums informācijai bija nosūtīts arī Izglītības un zinātnes ministrijai un Valsts izglītības satura centram.

Nemot vērā, ka bez zinātniskā jeb gudrā kalkulatora skolēni nevarēja nokārtot centralizēto eksāmenu matemātikā, Valsts izglītības satura centra sniegtais viedoklis, ka kalkulators ir jāiegādājas skolēnu vecākiem, neatbilst tiesiskajam regulējumam un bērnu tiesību un interešu prioritātes principam.

Pamatojoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto tiesībsarga kompetenci iesniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicinu Valsts izglītības satura centru:

- 1) atsaukt medijiem sniegto informāciju, ka zinātniskie kalkulatori ir jāiegādājas vecākiem;
- 2) informēt pašvaldību izglītības pārvaldes un izglītības speciālistus par nepieciešamību nodrošināt izglītojamos ar visiem mācību priekšmetu obligātā satura apguvei nepieciešamajiem mācību līdzekļiem.

Lūdzu informēt tiesībsargu līdz 2023. gada 15. jūlijam

Tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

L. Grāvere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

⁴ [RD Electronics interneta veikala Biroja piederumu sadaļa](#)

⁵ [Interneta veikala 220.lv Kancelejas preču sadaļas apakšsadaļa “Kalkulatori”](#)

⁶ [Izglītības likuma 55. panta 1. punkts](#)

⁷ [Izglītības likuma 60.panta trešā daļa](#)

⁸ Izglītības kvalitātes valsts dienesta 04.02.2020. vēstule Nr. 1D-19.2e/132